

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

МАКЪ

№ 146 (23075)

2024-рэ илъэс

ГЪУБДЖ

ШЫШЪХЪЭИУМ и 13

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Хэгъэгум ищынэгъончъагъэкIэ
мэхъанэшхо яI

Урысые Федерацием и Дзэ-ошъогу кIуачIэхэм я Мафэ Адыгеим щыхагъэунэфыкIыгъ. Ахэр зызэхашагъэхэр мыгъэ илъэси 112-рэ мэхъу.

Юфтхъабзэм хэлэжыгъэх Адыгеим и Лышхъэу Къумпыл Мурат, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, я 761-рэ авиационнэ полкым ипашэу, полковникэу Сергей Хрыковыр, Мыекъопэ гарнизоным ипашэхэр, ветеранхэр ыкIи дзэ частым икIулыкIушIэхэр.

Республикэм и Лышхъэ Адыгеим щыIэ полкым ипашэхэм, ипилотхэм ыкIи инструкторхэм ямэфэкI пae афэгушIуагъ, хэгъэгум ищынэгъончъагъэкIэ мы кIуачIэхэм мэхъэнэ ин дэдэ зэрялэр кыыхигъэщыгъ.

«Адыгеим Iэпэлэсэныгъэ ин зыхэлъ пилот ыкIи инструктор лIэуж пчъагъэ хэгъэгум кыфигъэхъазырыгъ, Хэгъэгум зоошхом илъэхъан фашизмэр зэхакIу-тэным ахэм ялахышхо хашIыхагъ, дзэ авиацием пae юфышIэхэр агъэхъазырыгъэх ыкIи кыкIэлъыкIлорэ илъэсхэм гъэхъагъэ хэлъу япшъэрылхэр агъэцэкIагъэх. Хэгъэгум идзэ авиацие итарихъ тичIыплэгъубэмэ ацIэхэр егъэшIэрэу хэхъагъэх», — кыIуагъ Къумпыл Мурат.

Ащ зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, непэрэ урысые пилотхэм ыпэкIэ щылагъэхэм яхэбзэ шлагъохэр лъагъэкIуатэх, ахэм ащыщых я 761-рэ авиационнэ полкэу республикэм щыIэм идзэкIулыкIушIэхэр. Республикэм цагъэхъазырыгъэ дзэкIулыкIушIэхэм дунэе терроризмэм пэшIуеклорэ бэнэныгъэм ялахъ хашIыхъэ, хэушхъафыкIыгъэ дзэ операцием ишъолъыр гъэхъагъэ хэлъу япшъэрылхэр цагъэцэкIэх, ошIэ-дэмышIагъэ зыхэлъ тхъамыкIагъохэм афэхъурэ кIэуххэм ядэгъэзыжыын хэлажъэх.

Республикэм ращIрэ шIушIэ хылыгъэу хэушхъафыкIыгъэ дзэ операцием ишъолъыр нагъэсырэм ыкIи дзэ операцием хэлажъэхэрэмрэ ахэм яунагъохэм арысхэмрэ Iэпылэгъоу аратырэм Къумпыл Мурат къащыуцугъ.

Мы юфтхъабзэм джащ фэдэу авиационнэ полкым идзэкIулыкIушIэхэм шIухъаф-тынхэр шаратыгъэх. Адыгеим и Лышхъэ и Рэзэныгъэ тхыль аратыгъ полкым ипашэ игуадзэу, подполковникэу Дмитрий Борисенкэм, техникэм ылъэныкIокIэ

ящыкIагъэхэр алэкIэгъэхъэгъэнхэм фэгъэ-зэгъэ батальоным ипашэу, подполковникэу Дмитрий Смирновым, быбыным фэгъэхъазырыгъэнхэмкIэ полкым ипашэу, подполковникэу Андрей Тивановым, эскадрильем иштурманэу, майорэу Григорий Рыбкиным, инженер-авиационнэ кIулыкIуэмкIэ эскадрильем ипашэу, майорэу Вадим Чечулиным.

Джащ фэдэу мэфэкI юфтхъабзэм хэлажъэхэрэм къафэгушIуагъэх АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, я 761-рэ авиационнэ полкым ипашэу, полковникэу Сергей Хрыковыр.

Ахэм кыыхагъэщыгъэх подразделени-ем гъэхъагъэу ышIыгъэхэр ыкIи хэгъэгум ищынэгъончъагъэ кIэухъумэгъэнымкIэ тапэкIи гъэхъагъэхэр ашIынхэу афэлъэIуагъэх. ДзэкIулыкIушIэхэм ащыщхэм республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ирээзэныгъэ тхыльхэр, званияцIэхэр ыкIи кIулыкIу тынхэр афагъэшъошагъэх.

ИскусствэхэмкIэ кIэлэцIыкIу еджа-плэу N 1-м чIэсхэм кIэзэрэгуоигъэхэм апашхъэ яIэпэлэсэныгъэ кыщагъэ-лъэгъуагъ.

АР-м и Лышхъэ ипресс-кIулыкIу кытыгъэ кIэбархэмкIэ ТХЪАРКЪОХЪО Сафьет.

Щынэгъончъэ ыкIи шэпхъэшIухэм адиштэрэ гъогухэр

УРЫСЫЕМ
ИЛЪЭПКЪ
ПРОЕКТХЭР

АпэрипшIым
Адыгеир
ащыщ

КъэбарлгыгъэIэс агентствэу
«РИА Новости» зыфилорэм
Урысыем ишIолъырхэм ягъо-
гухэм языхтэт зэригъэпшагъ.

Зэфэхысыжыхэм кызэрагъэлъа-гъорэмкIэ, Адыгеир апэрипшIым ащыщ хъугъэ. Зигъогухэр анахъ дэгъоу алытэгъэ субъект 40-м яблэнэрэу республикэр щыт. Адыгеим игъогухэм япроцент 77,1-р шапхъэхэм адештэ.

Шъугу кIэдгъэкIыжыын, «Щынэгъончъэ ыкIи шэпхъэшIухэм адиштэрэ гъогухэр» зыфилорэ лъэпкъ проектым ишIуагъэкIэ Адыгеим игъогу Iахъ 53-рэ километрэ 77-рэ хъоу агъэцэкIа-жыынэу агъэнэфагъ. Ахэм янахыбэр, ар километрэ 43-р ары, шъолъыр гъогух.

АгъэкIэжыщт чIыплэхэм якыых-хынкIэ асфальтэу тельым изытэт, транспортэу тетыр зыфэдизыр, цIыф-хэм яеплыкIэхэр, кIулыкIоу алы-плъэхэрэм язэфэхысыжыхэр, гъогу-хэм ягъэцэкIэжыын пIалъэу пылхэр кыдалытагъэх.

Гъогу Iахъ 20-м шыщэу 4-р рес-публикэм игъунапкъэу Джэджэ рай-оным щылэхэм къахуебытэх, чIыплI 3-р Шэуджэн ыкIи Кошхъэблэ район-хэм ягъогух. Ахэм анэмыкIэу Теуцожь, ТэхутэмыкIое ыкIи Красногвардей-скэ районхэмкIэ чIыплI 2, Мыекъопэ районхэмкIэ щылэ гунапкъэхэм аха-хъэу Iахы 4 агъэцэкIэжыщт.

Поселкэу Тульскэм екIурэ гъогуым шыщэу агъэкIэжыщтыр анахъ кIыхъ, километри 7,2-рэ мэхъу. Ар район гупчэм, поселкэхэу Удобнэм, Совхоз-нэм якIуалIэ, сымэджэщыр пэчыжъэп.

Мы илъэсым шъолъыр гъогуу агъэ-цэкIэжыщтхэм федеральнэ бюджет-тым кыыхыгъэу сомэ миллион 996-рэ апэлухъащт.

А. Гусев

Зэдэлэжъэнхэу зэдаштагъ

АР-м ыкй Пшызэ шьолыр ащыпсэурэ быслымэнхэм я Диндэлэжъаплэрэ Краснодар краим иобщественнэ организациеу «Адыгэ Хасэм» хэхьэрэ шлушлэ фондэу «Пробуждение» зыфилорэмрэ зэдэлэжъэнхэу зэдаштагъ.

Диндэлэжъаплэм икхэрэынэц

АР-м ыкй Пшызэ шьолыр ащыпсэурэ быслымэнхэм я Диндэлэжъаплэ ипашэу, муфти-еу Къэрдэн Аскэрбийрэ шлушлэ фондэу зыцлэ кьетлаугэм ипашэу Уракъ Валерэрэ зээзгыныгэм клэтхэжыгъэх. Зигъот маклэхэм, чыплэ кын ифагъэхэм мылкъу, социальнэ ыкй гушхыэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэныр, япсауныгъэклэ е нэмык лээныкхэм апкъ кыкылыкэ

пшээрылэу зыфагъэуцужыгъэхэр.

Лэпылэгъухэм апэлухъашт мылкъур зэрагъэулуныр, шлушлэ лффтхъабзэхэр зэхэжъэнхэр, фондым лффт зеришлэрэр цыфхэм ягъэшлэгъэныр, мыщ фэдэ нэмык фондхэм адэлэжъэгъэныр ары зээзгыныгэм клэтхэжъэхэм зигъо лффыгъоу алытэхэрэр.

АР-м ыкй Пшызэ шьолыр

бзэхэм ащыщхэр мы илэс-сым ыкй нэс зэшлохыгъэ хуштых.

Зыцлэ кьетлогъэ шлушлэ фондир 2021-рэ илэссым щегъэжъагъэу зэхэжъагъэ хушгъэ. Ау шылэ зэрэхуыгъэр затхыгъэр 2023-рэ илэссым илэныгъо маз.

— Шлушлэ лффтхъабзэ зэфэшхъафхэр а уахътэм кыкылоцл зэшлохыгъэ хушгъэх. Дагъэ кыдзэыгъэкырэ заводэу Ново-

Агъэнэфагъэхэм анэмыкылау уз хыплэ кызызуыгъэхэу, чыплэ кын ифагъэхэу лэпылэгъу щыклэхэрэри кытэуаллэх. лффт зытшлэрэм кышыублагъэу нэбгырэ миным ехумэ лэпылэгъу тафэхуыгъ. Ахэм янахыбэр унагъохэу сабий сымаджэхэр зилэхэр ары. Врачхэм я Хасэу зэхэжъагъэри лэпылэгъу кытфэху, сымаджэхэу операцие е лэзэгъу уц гъэнэфагъэхэр зыщыкылагъэхэм тызэраделэшуштыр кыгъэпсынклэ, яшлогъэшхо кыгъагло.

Джащ фэдэу Барцо Руслан зипэцэ фондэу Тэхутэмыкхое районым щылажъэрэми Краснодар краим и Адыгэ Хасэ ишлушлэ фонд зэпхыныгъэхэр дырилэх. Фонд лффыгъохэм язэхэжъэнклэ лэпылэгъу зэфэхуы. Уракъ Валерэ кызыриуагъэмклэ, шлушлэ лффтхъабзэхэм зэрахэжъагъэхэр ягуапэу ныбжыккэхэр бэу кыуаллэх. Зигъот маклэхэм, унэгъо лужухэм, зизакъоу кьэнэгъэ нэж-лужухэм гъомылапхъэ афящэлэгъэнымкли, нэмык лффтхъабзэ горэхэмкли ныбжыккэхэм яшлуагъэ кыгъагло.

— Шлушлэ фондым зыцлэ ыхырэ Къамбые Махьмуд кы-хэгъэщыгъэн фаеу сэлъытэ. Дагъэ кыдзэыгъэкырэ заводэу Новокубанскэ районым итым илффышлэхэр шлушлэ лффтхъабзэм ары хэзыщагъэхэр, ары фондым ыцлэ зыкылауыгъэри. Ежыр щылажъап нахь мышлэми, лффыгъо дахэу ыублагъэр щыла-ныгъэм щыпхырыщыгъэ хушгъэ, лъэклуатэ, ар зымыуасэ щылап, — кыылауагъ Тхьаркхъо Аскэр. — Сэ Диндэлэжъаплэм Краснодар иллыкылоу сызакылом, лэпылэгъу зыщыкылагъэ цыфхэр, бэ шлэн, маклэ шлэн кызызэрсэоллэщтхэр сшлагъэ. Ащ фэдэуи хушгъэ. Ахэм шэпхъэ гъэнэфагъэ пылэу лффт адэпшлэн фае. Етланэ Валерэ зипэцэ фондир кыддэлэжъэнэу фаети, зээзгыныгъэ зэдэтшынэу кытэуаллэх. Тхьалэулплэ кызылутхымэ, цыфэу кытэуаллэрэм еллытыгъэу, нахь игъэклотыгъэу лффт зэдэтшлэн тимурат.

— Социальнэ лэпылэгъу зыщыкылагъэ цыфхэм таделэ зыху-клэ, кьэралыгъом лэпылэгъу тыфэху, — кыпедзэжы Уракъ Валерэ. — Етлани ахэр цыфлэпкъ зэфэшхъафхэм ащы-щых. Ау тыналэ нахь зытедгъэ-тыхэрэр лъэккым щыщ цыфхэр ары. Гушылэм пае, фондир Адыгэ Хасэм епхыгъэш, тичылэ щыщхэу К. Темирязовым ыцлэ зыхырэ кьэралыгъо академиеу Москва дэтым шеджэрэ студентишмэ хасэмклэ лэпылэгъу тафэху.

— лэпылэгъум нэмыкылау форум инхэм, конференциехэм, лэнэ хуэраехэм язэхэжъэнклэ фондир кызыддэгъэлэпылэн тыгу хэлъ, — хегъэунафыкы Тхьаркхъо Аскэр, — ныбжыккэхэу гукъэкл гъэшлэгъонхэр зилэхэм, волонтер лффтшынэр зэхэзыщэнэу фаехэм якыкыгъэщынклэ ахэм яшлуагъэ кьэккыш. Мыщ фэдэ лффтхъабзэхэм мыл-кыкыла лэпылэгъу афэхуы.

КЪЭТБАМБЭТ Сахьид Пшымафэ ыкьор

Адыгэ Республикэм ина-хыжъэхэм я Совет хэтхэм лэзэу гухэкл ащыхуыгъ Къэтбамбэт Сахьид Пшы-мафэ ыкьом шышхыалум и 9-м идунай зэрихъожы-гъэр ыкй ащ иунагъо-рэ илахыпхэмрэ афэтхъау-сыхэх.

Къэтбамбэт Сахьид Пшы-мафэ ыкьор Теуцожь рай-онымклэ кыуаджэу Гьобэ-кыуае 1940-рэ илэссым кышыхуыгъ. Гурыт еджаплэр тыжын медальклэ, Пшызэ мэкьумэщ институтым име-ханическэ отделение дэгъу дэдэу кыуухыгъэх. Инже-нер-механикэу, инженер шхылау, парткомым исек-ретарэу якъуаджэ щызэхэ-щэгъэ колхозым ащ лффт щылауагъ, народнэ депутат-хэм ярайон Совет идепу-татэу щытыгъ.

Пенсионем клоным ыпэккэ аужырэ илэси 7-м Гьобэ-кыое кьоджэ коим ипэщагъ. Сэнаушэу, зилоф хэшлыкы-шхо физилэ, зимурат кы-зыдэхуэрэ цыф пытэу ар щытыгъ. Колхозым иэконо-микэ зыкыгъэлэтыгъэным, икьоджэ гупсэ изетегъэ-псыхыан илахышхо ахиш-хыагъ. Орденэу «Знак По-чета», медалэу «Урысы-ем и Улэшыгъэ Къуачлэхэм кыулыкыур дэгъоу зэращи-хыгъэм фэшл» зыцлэр, Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм и Тамыгъэу «Закон. Пшэ-рылэ. Цыфыгъ» зыфилорэр, щытху тхылыбэ ащ кы-фагъэшшошагъ. Ишхыгъу-сэрэ ежыррэ сабийщ зэ-даплугъ.

Къэтбамбэт Сахьид Пшы-мафэ ыкьор опсэуфэ об-щественнэ лффышлэ чанэу щытыгъ, кыуаджэм ина-хыжъэхэм пэщэныгъэ ады-зэрихыагъ. Унагъо пэпчэ зыфыщыккэрэм щыгъозагъ, амал зэрилэклэ ахэм лэпы-лэгъу афэхуыцтыгъ. Иаужы-рэ гъогу зэрэкъуаджэу ар ыгъэклотэжыгъ. Нэшло-гу-шлоу щытыгъэ, жыы зыкы-тыгъэ тикьоджэу ренэу шлыккэ тыгу иллышты.

ГЪУКЪЭПН Нурбий.

Адыгэ Республикэм инахыжъэхэм я Совет итхьамат.

Зигъот маклэхэм, чыплэ кын ифагъэхэм мылкъу, социальнэ ыкй гушхыэ лэпылэгъу ягъэгъотыгъэныр, япсауныгъэклэ е нэмык лээныкхэм апкъ кыкылыкэ яфитыныгъэхэр агъэфедэнхэу амал зимылэхэм социальнэ лэпылэгъу арагъэккыныр, Диндэлэжъаплэмрэ фондир зэгъусэхэу шлушлэ лффыгъохэр зэшлуа-хызэ ашлэныр, культурэм, шлэныгъэм, гъэсэныгъэм яхэгъэхъон лэпылэгъу лэхь рахыллэныр — ары лээныкыуитлум пшээрылэу зыфагъэуцужыгъэхэр.

яфитыныгъэхэр агъэфедэнхэу амал зимылэхэм социальнэ лэпылэгъу арагъэккыныр, Диндэлэжъаплэмрэ фондир зэгъусэхэу шлушлэ лффыгъохэр зэшлуахызэ ашлэныр, культурэм, шлэныгъэм, гъэсэныгъэм яхэгъэхъон лэпылэгъу лэхь рахыллэныр — ары лээныкыуитлум

ащыпсэурэ быслымэнхэм я Диндэлэжъаплэ иллыкылоу Краснодар щылэ имамэу Тхьаркхъо Аскэррэ Краснодар краим и Адыгэ Хасэ ишлушлэ фондэу «Пробуждение» зыфилорэм ипашэу Уракъ Валерэрэ «Адыгэ макъэм» кызырэфалотагъэмклэ, зэгъусэхэу рахуухыгъэ лффтхъа-

кубанскэ районым итым илффышлэхэм ямзэ лэжъапкы щыщ кыкылапхъэзэ, ащ фэдэ мылкъоу кыаугоирэмклэ фондир илффтшлэн ригъэжъагъэ, — кыелуа-тэ Уракъ Валерэ. — Хасэри кыддоуцуи, фондир нахь зиу-шомбгъу. Мазэ кьэс нэбгы-рэ 40-мэ лэпылэгъу афэхуы.

лэкылыштыр кызытцэлэнхэ тимурат. А зэпстэуи тызэгъу-сэу таделэжъэщт.

— Муфтиеу Къэрдэн Аскэр-бий тыналэ зытыригъэтырэр шлушлэныр быслымэн диным ишапхэмэ зэращыщыр ыкй ащ хьалэлэу узэрэфэлэжъэн фаер ары, — клэухым кыкы-гъэщыгъ Уракъ Валерэ. — Мылкъум изакъоп, цыфым джэуапэу уфэхуыным, гушылэ дахэклэ ыгу кыдэлэщэными мэхъанэшхо ял. Арышъ, цы-фым тишлуагъэ едгъэккыныр типшээрылэ шхылау Диндэ-лэжъаплэмрэ фондир зызэ-гоуцауагъ.

ТЭУ Замир.

Гъот макIэ зиIэхэм апай

КЪТРК-у «Адыгеи»

Ахъщэр зыфэдищтыр зэлытыгъэр социальнэ зэзэгъыныгъэу зэдашыщтыр зыфэдэр ары. Нахыбэм ежъ яунэе loф кызылауахыным пae ащ фэдэ Iэпылэгъур кызыфагъэфедэ. Ащ ехылауагъэу кы- щалуагъ AP-м loфшIэнымрэ социальнэ

Мы илъэсым Адыгеим социальнэ зэзэгъыныгъэIэ за- джэхэрэм пэлухъанэу сомэ миллиони 162-рэ кыщыха- гъэкIыгъ. Зэтыгъоу сомэ 350000-рэ Iэпылэгъоу цыфым кыратын альэкIышт.

хэхъоныгъэмрэкIэ и Министерствэ. Гу- щыIэм пae, Мыекъуапэ щыщ Елена Шибинская бжалэм матэхэр хешы- кIых. Уахътэу а loфым тыригъэкIуадэрэр фэдэ пчъагъэкIэ нахъ макIэ ышIын ылъэкIыгъ социальнэ зэзэгъыныгъэм ишылауагъэкIэ.

Сэнэхъат гъэнэфагъэ зэрагъэгъоты- нымкIэ е яIэпэлэсэнэгъэ хагъэхъоним- кIэ амалышloу непэкIэ шыIэхэм ар зэу ащыщ. Ащ фэдэ loфшIэабзэхэм апэлу- хъэрэм щыщэу сомэ мин 30-р учреж- дением къафелъэгъужы.

2024-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу ащ фэдэ Iэпылэгъум пae лъэлу тхылъхэм ятын нахъ кызырыкlo хъугъэ. Къэра- лыгъо фэло-фашIэхэмкIэ порталым лъэлу

тхылъыр IэкIахъэмэ икъушт. НэмыкI справкэ горэхэр ищыкIагъэхэу щытэп. Социальнэ ухъумэным икъулыкъухэм унагъом фэгъэхыгъэ къэбарыр зэкIэ кызылауагъэхъан альэкIышт.

Социальнэ зэзэгъыныгъэм кыкIырэр социальнэ ухъумэнымкIэ къулыкъумрэ цыфэу зихахъо цыкIумрэ зэзэгъыныгъэ зэдашыныр ары. Учреждениер Iэпылэгъу зищыкIагъэм делэ: е ахъщэ реты, е фэло-фашIэ горэ фегъэагъэ. Ежъ лъэлу зилэми loфшIаплэ горэ зэригъэгъотын, е еджэн, е иунэе loф кызылауихын фае. Социальнэ зэзэгъыныгъэр адрэ Iэпылэ- гъухэм зэратегыкIырэр цыфым мылкъу къэкIоплэ гъэнэфагъэ иIэ хъун зэрэ- фаер ары.

Сыдэуштэу бгъэпсыщта?

— Ахэм ягъэпсын цыфхэм нахъ IэшIэх афэхъуным пae «дачнэ амнистием» фэгъэхыгъэ хэбзэ- гъэуцугъэр Урысыем щатIупщыгъ. Цыфхэм яунэхэр е ячыгу Iахъхэр кын хэмы- лъэу агъэпсынхэ амал мы системэм къеты. Ар зыщыIэм кыщыублагъэу Адыгеим тхылъ мин 40-м ехъу шагъэ- псыгъ. Ащ ипроцент 47-мэ унэ ащэфыгъ, 40-мэ чыгу Iахъ арагъэтхыгъэр, амы- гъэкощырэ нэмыкI псэуалъэ зыгъэуцу- гъэхэр процент 13 мэхъух, — **кылуагъ Росреестрэм AP-мкIэ и Гъэlorы- шIаплэ ипащэу Марина Никифо- ровам.**

«Дачнэ амнистием» имэ- хъанэ, амыгъэкощырэ мылкъоу ар зынэххэрэм ыкIи ахэр зэ- рябгъэтхыштхэм тыккытегушъ- Iэмэ тшloигъуагъ.

❓ **Сыда «дачнэ амнистием» мылкъу зиIэм кыфыхыгъэр?**

Ащ фэгъэхыгъэ хэбзэгъэу- цугъэм ишапхъэхэм хэушъха- фыкIыгъэ чыгу Iахъхэм, унэхэм е чыгъхэтэ псэуплэхэм ягъэпсын нахъ кызырыкlo къашы. Цы-

Чыгъхэтэ товариществэхэм унэ е чыгу Iахъ ащызиIэхэм ахэр къэ- ралыгъо кадастрэ учетым зэрэхагъэуцоштхэм е зэрарагъэтхыштхэм шапхъэу апылхэм цыфхэр бэрэ къакIэупчIэх.

фым ащ фэдэ псэуалъэ ышIын е ыгъэкIэжъын гухэлъ зэришъы- гъэмкIэ, а loфшIэнхэр зэриухы- гъэхэмкIэ макъэ ыгъэлун ищы- кIагъэп.

❓ **Палъэу «дачнэ амнистием» иIэр**

Мыщ фэгъэхыгъэ хэбзэ- гъэуцугъэр 2006-рэ илъэсым илоньгъо мазэ и 1-м кыщыу- благъэу щыI, мызэу, мытloу пIалъэу кыдэлъытагъэр лъа- гъэкIотагъ. Джыри мары 2031- рэ илъэсым нэс kIуачIэ илэнэу ашыгъ.

❓ **Кызырыкlo шIыкIэм тетэу сыд фэдэ псэуа- лъэхэр ара бгъэ- псын плъэкIы- щтыр?**

Чыгъхэтэ товариществэм чыгу Iахъэу щыуиIэм е мэкъумэщ хъызмэтым пae псэу- плэ гъунэм къащатыгъэм атеп- шыхъэгъэ унэхэр ары ащ те- тэу бгъэпсынхэ плъэкIыщтыр. Еtlани ахэр унэе псэуплэм ишIын пылъ шапхъэхэм адистэн- хэ фае. Метрэ 20 нахъыбэ ялъэагъэ, къатищ нахъыбэу чышъхъашъом кытешхэ хъу- щтэп, щыпсэунхэм ыкIи унэгъо хъызмэт зэрахъаным фыте- гъэпсыхъэгъэ унэхэм анэмыкI ахэпшыхъан уфитэп.

❓ **Сыд фэдэ тхылъа ищы- кIагъэхэр?**

Зэууыгъэ къэбарлыгъэгъэс амалхэр

Лъэлу тхылъымрэ техниче- скэ планымрэ птыштхэр, ау кадастрэм епхыгъэ loфшIэнхэр рамыгъажъэзэ ыпэрапшIэу ин- женерэу loф адэзышIэщтым къэбарэу пылпыр, чыгу Iахъыр о уиунаеу бгъэпсынэу фиты- ныгъэ кыыозытырэ тхылъыр ууплъэкIунхэ фае. ЗыгорэкIэ фитыныгъэ зэрэуиIэр ЕГРН-м щыгъэнэфагъэмэ, ар къэзыу- шыхъатырэ тхылъыр птын ищы- кIагъэп.

❓ **Фитыныгъэ зэрэуиIэр зэрэ- бгъэпсыщт тхылъхэр сыдэу- щтэу птынхэ плъэкIыщта?**

Ахэр МФЦ-м о пшъхъэкIэ епхыплэхэмэ хъушт, Росре- естрэм интернет нэкIубгъо

«унэе кабинет» щыуиIэмэ, электроннэ шыкIэр бгъэфедэн плъэкIышт.

❓ **Цыфэу дунаим ехыжъыгъэм кыкIэныгъэ мылкъур кызы- фэнагъэхэм «дачнэ амни- стием» агъэ- федэн альэ- кIыщта?**

НахыпэкIэ унэр зиягъэм ар шапхъэхэм атетэу аримыгъэ- тхыгъэмэ, кызыфэнагъэхэм

кызырыкlo шыкIэмкIэ агъэпсын альэкIышт.

2018-рэ илъэсым ишышъхъэIу мазэ и 4-м ыпэкIэ унэм ишIын езыгъэжъэ- гъагъэхэм ар зэрагъэ- псыщт шапхъэхэр

Цыфым унэр ышIынэу гу- хэлъ зэриIэмкIэ е зэриухыгъэм- кIэ макъэ ыгъэлун зэримышъы- кIагъэр илъэситф пIалъэкIэ джыри лъагъэкIотагъ. Ащ 2018- рэ илъэсым ишышъхъэIу мазэ и 4-р къэмысызэ езыгъэжъа- гъэхэу, макъэ зымыгъэлугъа- гъэхэри кыхеубытэх.

Сабыибэ зэриплурэр къэзыушыхъатырэ тхылъэу АкIэжъ Асиет Аслъан ыпхъум кыратыгъэр кызырэчIинагъэм фэшI kIуачIэ имыIэжъэу хъугъэ.

Хьаклэмзыитлумэ

Тыркубзеклэ ащ ыцлэр Кепрюбаши, Дюздже кьэлэшхом ичыналэхэм ар ахэхьэ. Ащ икьоджэдэхэм тырагъэблагыи хэкурыс хьаклэмзыехэмклэ Тыркуе Хьаклэмзые блэкыгъэ тхьамафэм тычылагъ. Синасып кыыхы, купым хэтыгъэ нэбгырипшымэ сэри сахэфагъ. Сэц нэмыклэу ащ хэхагъэх Хьаклэмзы Ритэ — кьуаджэу Хьаклэмзые культурэм и Унэу дэтым ипаш, Упчлэжыкьэ Альбинэ — культурэм и Унэ илофыш, Сихьу Султлан — гуманитар ушэтынхэмклэ Адыгэ республикэ институтэу Кларэщэ Тембот ыцлэ зыхьырым илофыш, клэлаклэхэу Мамыш Дамир, Даур Сэлым, Брантл Индар, пшэщэ ныбжыклэхэу Ламыкьэ Анжел, Тутарыш Диан, Унэрэкьэ Дарин. Ныбжыклэхэм ащышхэр клэлэеджаклох, языхэрэ апшэрэ еджаплэхэм ачлэсых. Ахэр кытэбэкхэу ау сыдми тыкылагъэп. Ллэужыклэхэр зэрэшлэнхэ фаеу лъэныкьуитлум янахьыжхэм зэдаштагъ.

Хьаклэмзы Рит — Адыгеим и Хьаклэмзые шыщ, культурэм и Унэ ипаш:

— Ныбжыклэхэр нахьыбэу тцэнхэу ары зэрэщытыгъэр, дгъэнэфэгъагъэри

Хьаклэмзые сикли Хьаклэмзые сыкылагъ. Хэкурысэуи хэхэсэуи Хьаклэмзыитлү зэрэщытэр зымышлэрэм сыхэлоржьорыхэ шлошыт. Ау Кавказ заом илэхьан хы Шулцлэм зэпырыкыгъэгъэ адыгэмэ, Тыркуем, сичылэ ицлэджэгъу кьуаджэ щагъэпсыгъагъэу ит.

нахьыб, ау ушхьагъу зэфэхьыафхэм апкь кыкылау заулэхэр хэзыжыгъэх. Ахэр зэрэшлэнхэр ары джырэклэ пшэрыл шхьагъ. Ллэужыклэхэр нэлуасэ зэфэхьунхэшь, дахэу зэхэтынхэу тыфай.

Мыщ фэдэу купышхоу тикьуаджэ ицлэджэгъу чылэм тызэрэблэгъагъэр апэрэ. Ау тизэлъыкыо кызыжыагъэр нахь ыпалу. 1990-рэ илэхьэхэм чылитлум адэхэр, мыбэми, зэпыкылоштыгъэх. Ыужыклэ, 2014-рэ илэхьым, Адыгеим и Хьаклэмзые ыныбжэ илэхьэи 150-рэ зыхьурэ мафэм кьуаджэхэр зэкьош зэрэхьугъэхэмклэ тхьапэм зэдыклэтхэагъэх.

Кьуанэ Седат — тыркуе Хьаклэмзые икьоджэ тхьамат:

— Ары, ащ дэжым Адыгеим и Хьаклэмзые и Адыгэ Хасэ Хьаклэмзы Мыхьамэт итхьаматэагъ (непэ кытхэтыжыэп, Тхьэм джэнэт кьырет). Кьуаджэм шышхэри тэри тызэгъусэу Кавказ заом ыпэкьэ Хьаклэмзые зыдэщысыгъэ чыплэу джы Тульскэклэ заджэхэрэм тыкылагъ, кьоджэ зэцлэджэгъуитлур зэкьош зэрэхьугъэхэмклэ тхылым тыклэтхэагъэх, зэпхыныгъэхэр дгъэпытэнхэу лугъэ зэдэтшыгъагъ.

Ащ ыужы зэпыкыло-зэпыплэр лъагъэ-кытагъ. Ковид лъэхьаным зэпыгъохэр фэхьугъагъэх. Ау мы гъэмафэм тыркуе хьаклэмзыехэр тичылэ кьэклогъагъэх. Атэжэ пашгъэхэм адэжэ раши, чыгу лэбжыбхэр зыдашагъэх, зэрэщылагъэхэм инэпэеплэу остыгъагъэхэр кьоджэ гузэгум щагъэтысхьагъэх ыкли джы тэ талъэны-

кьо икышт купым кызырежэхэрэр кьа-логъагъ. Тиклогъу егъэблагъэм иджуап хьугъэ.

Кьызэрэтпэгъокыгъэхэр

Дюздже Адыгэ Хасэм итхьаматэу, хьаклэмзые нысэу Хьаклэмзы Айщэт, тыркуе Хьаклэмзые и Адыгэ Унэ итхьаматэу Хьаклэмзы Эрдал, кьоджэ тхьаматэу Кьуанэ Седат купышу ягъусэу, адыгэ быракьыр алыгъэу аэропортым кышхытпэгъокыгъэх. Тэри тыхэбгъэ-кыкыланэу шытыгъэп — «Хьаклэмзы» зытэтхэгъэ ныпышхор тыгыгъ. Истамбыл аэропортым тикли етлани сыхьатишрэ Хьаклэмзые тыкылагъ. Чэщ класэ хьугъэу, сыхьатыр 2 хьуи 3-м ежыагъэу, кьуаджэм тынэсыгъэ кьодый. Ары нахь мышлэми, чылэдэхэр кьытажэщтыгъэх: быракьхэр зышхьащыт машинэхэр тапэу агъэбы-ухэзэ чылэм тыдашагъ, шыгъу-пластэклэ, адыгэ пшынэ макьэклэ кытпэгъокыгъэх, нэлуасэ тызэфэхьугъ. Кьоджэ тхьаматэу Кьуанэ Седат, Адыгэ Унэм ипашэу Хьаклэмзы Эрдал ыкли Дюздже Адыгэ Хасэм итхьаматэу Хьаклэмзы Айщэт бысым тфэхьугъэх, тагощи яунэхэм тарэгъэтысхьагъ. Пстэумкли тхьамафэр хэхэс Хьаклэмзыем кьышхыдгъэкылагъ.

Мафэхэр зыфэдагъэхэр

Адыгэм иблэкыгъэ зэман кьэзылотэрэ тхаклохэм кьызэрэтхьырым фэдэу, ятлонэрэ

мафэм тызэрагъэлъэгъунэу тибысым дэжэ чылэдэхэм ащышхэр кьэкылагъэх. Тэ тыхьатырклэ хэкур алъэгъугъэу бэмэ кьащыхьугъ, гуфэбэныгъэ ахэлэу кытпэгъокыгъэх. Зышхьхэр, ацлэхэр кьалох. Ащ фэдэхэр зыдэхэхэм кьыкылаупчлэх. Шыпкьэр площтмэ, ягузэлухыгъэ дгъэ-шлэгъуагъэ, тигуапи хьугъэ. Апэу тызэ-згъэлъэгъунэу кьэкылагъэхэм ащышхы лэхьагъу Ферухрэ Джарымэ Хьалып Ибрахимрэ. Ахэм аныбжхэр хэклота-гъэхэми, ашхьэ рапэсэу кытпкыла-гъэх, гушылэгъу кытфэхьугъэх.

— Сяти, сэри мыщ тыкышхыгъу. Непэ чылэм ыцлэр Хьаклэмзы шхьаеи, апэм ащ ыцлагъэр Клэмгуе хьабл, — **кытфелуатэ ащ.** — Булгаристан тыкы-кли тыкызэклом, османым заом тищэ-гъагъ. Ащ дэжым Хьаклэмзыхэр кьы-дэнэгъагъэх. Арыти, Хьаклэмзые хьужы-гъэ. Кьуаджэр апэм нэмык чыплэ зыдэ-щысыгъэр. Псылъэу, аргъоилъэу шытыгъ, унэхэр пхэз клэсэнхэм атетыгъэх. Аргъой-хэм апкь кыкылау бэ сымаджэщтыгъэр, мафэ кьэс нэбгырэ заулэу плэщтыгъэх. Джаузэ чылэм шыщ хульфыгъэ горэ мзым хэгъошхьагъэу кьозэ, чыгыи дэклягъ, мы чыплэр нахь егъэзыхыгъэу кьылыгъугъ. Чыплэр кьыгъотыжыи-нэу чыгыи хьэдэн кыпишии кьыгъэзэжыгъ. Ащ дэжым еджагъэхэм «ефенди» ара-люштыгъэ, ахэм кьэбарыр афилуати, кьа-клохи, чыплэр зэрагъэлъэгъуи, етланэ кьуаджэр зэрэщытэу кьащэжыгъагъ.

Непэ тыркуе Хьаклэмзые унэ 200

фэдиз дэт. Дэсым инахьыбэр нэжэ-лү-жыых. Тэ тигумэкыгъуи ахэр хэтых: ныбжыклэхэр лощлаплэ лыхьыоу кьэлэ-шохэм маклох, кьадэнэжыых. Еджаплэм кьоу клэлэцыкылуи 10 нахь дэсэп, ахэри гъунэгъу кьуаджэм кьохэзэ еджэх. Ары нахь мышлэми, яхалэхэр зылэклагъэ-кьхэрэп. Дюздже кьуаджэхэмклэ Хьаклэм-зые анахь зэкьотхэм ащыш, мыадыгэ чылэм кьыдагъахэрэп, яунэхэри ара-щэхэрэп.

Кьуанэ Седат — тыркуе Хьаклэмзые икьоджэ тхьамат:

— Абхъаз унэгъо заулэ кытхэс плэуж пчъагъэ хьугъэу. Ахэр тькошхэм афэдэх. Ахэм анэмык кытхэтэп. Фаех кьыдэ-тысхьанхэу, ау тэ унэхэр ятцэн тьдэрэп. Мыадыгэхэр, ахэм «лэпакоккэ» тьдэжэ, кьыдэдгъэхьанхэу тыфаеп. Тичылэ шыш-хэу нэмык кьалэ дэххэр гъэмафэрэ кьэклох, щэпсэху.

Ащ фэдэх Андырхьое Суатрэ ишхьэ-гъусэрэ. Зыдэжэ тэзыгъэблэгъагъэхэм ахэр ащышхы. Уц кьащхор кьышхыкы-рэ щагушхом икууплэ яунэ цыкы хэдзагъ. Зэрэжыыр кьэпъагъо, ау ыгъэклэп. Дахэу, зэкьужэу гъэпсыгъэ, адыгэмэ «пхьон-тэжыи фэдэ» зыфалорэр угу кьегъэкыи.

— Ары, гъэмафэрэ сишхьэгъусэрэ сэрырэ мыщ тышыл, ауштэу Дюздже тыщэпсэу. Сятэжыи, сяти, сэри мыщ тьдэсыгъ. Сятэжэ заом аскэрэу зэклом, хэклодагъ. Адыгабзэр сятэ-сянэхэм кьыс-лэуахьагъ. Ахэм тыркубзэр ашлахэщты-гъэп. Ары зэрэщытыгъэр, ащ ялэгъухэр

Кьуанэ Седат икьарыныш

ЯЗЭКЪОШНЫГЪ

адыгабз зэрэгущылаштыгъэхэр. Лъужыкълэ пэпчъ бзэр нахъ лэкълэзызэ, джы тыккы-нэсыгъ. Шъо урысыбзэр кызырэшъу-теклорэм фэдэу тэри тыркубзэр ыпэ ешъы, — **elo ащ.**

Андырхъуаехэм ауж чылэм тыккыщы-рашэкълыгъ, фэшъхъаф унэгъуабэхэм таращагъ. Къуаджэр итеплэкълэ хэкурыс ицлэджэгъум фэд. Иурамхэм, макъэу, жъэу дэтым Адыгеим и Хъаклэмзые удэмыкълэгъу кыпщегъэхъу. А зэхашлэр нахъ къагъэлъашы цыфэу дэххэм. Егъашлэм пшлэштгъэхэм фэдэу кыбдэгущылэх, ялоклэ-шылкълэхэри, ясэмэркъэуи тэщ фэдэх. Анахъэу гур зыщэфырэр — якъэлапчъэхэр ренэу зэлухыгъэх. Зидэхъаплэ зэфэшылгъэ халлэ теклолагъап, ары паклошъ, зэунэкъошхэр зы цагум зэдыдэсых, къэзэрэгъэгъунэжых, зэлъэп-лъэжых.

Ллакъоу дэххэмкълэ хъаклэмзыехэр зэхыщырых. Ыпшъэкълэ кызырэшъуагъэу, Андырхъуаехэр, лъагъагъухэр, Хъаклэмзы-хэр, Мамышхэр, Жъажыкълэхэр зэфэдэхъу тилэх. Ахэм афэшъхъафэу щэпсэху Къуанэхэр, Джарымэхэр, Ллэхъусэжъхэр, Пчэнлъэшъухэр, Биданэкъохэр, Трахъохэр, Хъагъурхэр — зэкълэмкълэ лъэкъоцлэ 40-м къехъу. Ахэм былымхэр алыгъых, чыгухэр алэжых, дэжые къагъэкълэ е унэе лэф горэм пылтых. Зыщыпсэхухэр Дюздже чыналъэм шалытэх.

Хъаклэмзы Айщэт — Дюздже Адыгэ Хасэм итхъамат:

— Тыркуемкълэ анахъыбэу адыгэхэр зыдэщылэхэр Дюздже чыналъэр ары. Къоджэ 40 ит. Ау зэкълэми ащыпсэхухэр адыгэ закълэхл. Лъэпакохэр, тыркухэр, бэмэ къахъагъэх. Хылушъо къэралыгъом адыгэ къоджацлэхэр тыркубзэкълэ зэбли-хъугъэх, ау тэр-тэрэу адыгацлэхэмкълэ тяджэ. Ахэр Дюздже Адыгэ Хасэм зэрэ-пых. Тилъэкълэ мыщ уасэ щыфашы, тишлоигъоныгъэхэр къыдыхалытэх, сьд фэдэрэ лъэныкъокълэ яшлуагъэ лъэшэу къытагъэкълэ.

Адыгэ къуаджэхэм азыфагу волейбо-лымкълэ зэхачэгъэгъэ зэнэкъокум иклэху едзыгъоу Бырамджы хъаблэ шыкълуагъэм Айщэт игушылэхэр нэрылъэгъу щытфэ-хъугъ. Дюздже ыцлэкълэ депутатхэу Анка-ра щылэхэм ар ашлорлофэу къеблэгъагъэх. Тызэрэщылэр зашлэм, къытклэрыхъагъэх, тызэрэклэуагъэр зэргъауагъэр къыталуагъ.

Джащ фэдэу **Дюздже администраци-ем ипашэ культурэмрэ зекълонмрэкълэ игуадзэу Эсра Алемдар Оглу** тикупклэ ыдэжъ тыригъэблэгъагъ, шуфэс гушылэ дахэхэр къытпигъохыгъэх.

— Ныбжыкълэхэр кызырэшъуагъэхэр лъэшэу сидуагъ. Ар шъугу кызырэкълыгъэм уасэ фэмышлын лъэкълэрэп. Адыгэхэр, шъуикультурэ лъэшэу сиклас, Адыгэ Хасэр дэгъоу мэлэжъэ, къыддэлэжъэ. Адыгэ Хъаклэмзыерэ тырку Хъаклэмзыерэ зэшых. Шъуизепхыныгъэхэр шъумыгъэкълэдых, — **къытилуагъ ащ.**

Тхъамафэр гъэшлэгъонэу кълуагъэ, про-граммэ игъэкълотыгъэ тфызэхъагъэуцогъагъ. Хъаклэмзые имызакъоу, нэмыкл адыгэ къуаджэхэм тадащагъ, януагъохэм тара-гъэблэгъагъ, тахъэклагъ, нысащэм тыхэ-тынэу игъо тифагъ, лъэгъупхъэ чыплэу Дюздже илэхэм нэлусэ тафашылгъ, Кавказ заом адыгэмэ тхъамакълэуагъоу къафыхъыгъэм инэлэплъ саугъэт тыклэ-ращагъ, Дюздже университетым иадыгэ къутамэ тырагъэблэгъагъ. Ащ ипашэу Фехъми Алтын адыгабзэм изэгъэшлэнклэ

лофыгъоу зэшлуахыхэрэмрэ гумэкълыгъо-хэмрэ тащигъэгъозагъ. Адыгеим икълыгъэ-хэу ащ щэлажъэх Хъаклэмзы Мирэ, Долэ Рузанэ, Шъхэлэхъо Сусаннэ, Абрэдж Саидэ. Ахэм адыгабзэр зэрагъашлэрэмэ ащыц Ушъый Бейжин. Тхъапэ лэфхэм афэгъэзагъэу еджаплэм шылажъэщтыгъ, гъэпсэфыгъом зэкълэм, адыгабзэмрэ ли-тературэмрэкълэ икълутамэ члэхъажыгъы-кълэ Нарт эпосымкълэ шлэныгъэ лэфшлэ-гъэм итхын дэлажъэ.

Ушъый Бейжин — Дюздже универ-ситетым иадыгэ къутамэ щеджэ:

— Сымышлэрэ лэджи адыгабзэмкълэ зэзгъэшлагъ, непэ фэдэу дэгъоу сыгу-щылэшъуштыгъэгъ.

— **Сыда адэ нарт эпосыр кызыкълых-пыхыгъэр?**

— **Сиклас. Етланэ, «Нарт эпос»** плэмэ, щылэми ашлэрэп. Нартыцлэр аусы, кы-здыкълыгъэр ашлэрэп. Ар анэзгъэсынэу, слотэнэу сыфай.

Джащ фэдэу тыздащэгъэ чыплэ пэпчъ

цыф гъэшлэгъонхэм тащылуклагъ. Тэ кызырэддэгущылэхэрэ къодыемкълэ хэкужым щылагъэхэу къащыхъугъ, ялы-щыц, ягупсэхэм тафагъэдагъ, шъхъадж зы шлухъафтын горэ къытфилыным дэгъулагъ. Гукъэбзэ шъхъэклафэу къыт-фашырэм тигъэукулъэщтыгъ. «Тамышлэрэ-ми, хэкум исхэм сэлам тфяхыжъыр» зэкълэми ягушыл.

Хъаклэмзые къуаджэхэм яныбжыкълэхэр

Ныбжыкълэхэм ялофыр — ныбжык-клэгъу, чэфыгъу. Лъэныкъуитлэми зы бзэ рыгушылэнхэу амышлэщтыгъэми, зэгур-ылуагъэх. Тыркуе Хъаклэмзые дэххэм янахыжъхэм адыгабзэр алул, зыныбж хэклотагъэхэр нахъ дэгъоу мэгущылэх. Ау ныбжыкълэхэмкълэ лэфыр нахъ дэй, ахэм алултыхэп. Ащ елытыгъэу клэла-клэхэр зэгурылонхэм пае телефонхэм ахэт «зэдэзклэхэр» апэрэ мафэхэм агъэфедэгъэх. Нахъ кызызэсэхэм, аушъэуи зэгурылэху рагъэжыагъ. Тыркуе Хъаклэмзые и Адыгэ Унэ ахэмкълэ гупсэ-фылагъ. Пчыхъэ къэс чэщдэхэр, джэ-гужэр афызэхъагъэх. Тхъамафэм пшы-нэр агъэтлытыгъэп, орэдхэр къалуагъэх, къэшъуагъэх. Зыныдэлъфыбзэ зымы-шлэхэрэмрэ тыркубзэр зылэкълэмылхэмрэ зы культурэм, лъэпкъ шэн-хабзэм зэгур-агъэлуагъэх, зэдэгущылагъэх, зэлэблагъэ ышылгъэх.

Мамыщ Дамир — Адыгеим и Хъаклэмзые щыц:

— «Сьд фэдагъа?» алу кысэушчы-хэмэ, яслэжыщт пчыхъэхэр дахэу зэрэд-гъаглоштыгъэхэр. Тэ тичылэ ащ фэдэу ныбжыкълэхэм тызэхэсырэп. Лъэшэу сыгу рыхыгъ ащ фэдэу уахътэр бгъэкълоныр: пшыне уеощт, укъэшъощт, усэмэркъэушъ. Шу тлъэгъугъэх, тафэзэщыщт. Ау тизэдэ-гушылэн зэпидгъэушътэп. Хъытылумкълэ куп зэхэтцагъ, лъэныкъуитлэмкълэ ныбжы-кълэхэм ащ тыхэт. Арышъ, ащклэ тызэфэ-тхэжыщт, тызэрэгъэкълэушътэп.

Ламыкъо Анжел — Адыгеим и Хъаклэмзые щыц:

— Шъыпкъэ, тафэзэщыщт. А мэфэ тлэкълэм лъэшэу зэфэцагъэ тыхъугъ. Язекълуагъэхэр тыгу рыхыгъэх. Бысым шъыпкъэу къытшъхъащытыгъэх. Зэхэты-клэ дахэ къытагъэлъэгъугъ. Зэ пчэгум тыкълыранагъэп.

Хъаклэмзые Ибрахым — тыркуе Хъаклэмзые щыц:

— Адэ, джары зэрэдгъасэхэрэр. Ады-гэ шэн-хабзэхэр ахэлъынхэм тыпыл. Тэ къытхалъхъагъэр ахэтлъхъажыным иуж тит. Мары шъольэгъу, пшъашъэхэр зы-горэм клонхэ зыхъукълэ, къалылохъэх, ищыклагъэмэ, яжэх, ащэх, къащэжыых. Ары зэрэщытын фаер. Пшъашъэхэр язакъоу зекълонхэу щытхэл. Тэри джащ фэдагъ, ныбжыкълэхэми ар анэтэгъэ-сыжы.

Тыркуе Хъаклэмзые и Адыгэ Ун

Адыгэ унэр къуаджэмкълэ чыплэ шъхъа-лэу щыт. Чылэм ихъугъэ-шлэгъэ шъхъа-лэхэр зэкълэ мыщ шырекълых. Ащ итхъа-мат Хъаклэмзые Эрдал. Ащи къоджэ тхъаматэми ялофшлэплэ чыплэхэр мыщ члэтых, лъэпкъ музей хэт, чылэдэс бзылфыгъэхэм апае даплэ щызтэгъэ-псыхъагъ, шхаллэри хэт. Ныбжыкълэхэм апаемэ, ипчъэхэр ренэу зэлухыгъэх. Мыщ ахэм апае, адыгабзэкълэ тхылхэр члэ-лтых, мэкъэмэ лэмэ-псымэхэр щызэхэ-угъоягъэх. 2019-рэ илэсым АР-м и Лышъхъэу Къумпыл Мурат тыркуе Хъаклэмзые къэклогъагъ, адыгэ культурэм и Унэ еблэгъагъ. Лъэпкъ культурэр, шэн-хабзэр, бзэр кызыраухъумэрэр къыхигъэщыгъагъ. Зэрэщылэгъэм инэлэе-плъэу Адыгэ Унэ лупэм чыгъ шигъэтысхъэ-гъагъ. Непэ ащ ылапсэхэр пытэу, зиубгъоу къэкълэ, чылэдэсхэм уасэ ащ фашлэу къаглохэрэм къафалуатэ. Тэри ащ фэдэ амал къытатыгъ. Тизэблэгъэ-ныгъэрэ тизэкълэушныгъэрэ итамыгъэу остыгъэе чыгъхэр Адыгэ Унэм ишагу щыдгъэтысхъагъэх.

Кызыщтпэгъокълыгъэхэр Адыгэ Унэм ишагу ыкли ащ тыккыщагъэкълэжыгъ. Тэ тцлэкълэ зэхачэгъэ пчыхъэзэхэхэм Хъаклэмзые имызакъоу, Дюздже хэхэрэ нэмыкл чылэгъуабэм кълэрыкълыгъэх. Хэкум уасэу фашырэр, къуаджэхэм азыфагу зэгурылонхэу, зэныбджэгъу-ныгъэу илпыр ащ къыушыхъатыгъ. А пчыхъэм къытклэрымыхъагъэ къэнагъэп плэмэ, ухэукошътэп. Нэжъ-лужыи ныб-жыкълэи къытэклолагъ, «тхъашъуегъэпсэу шъукызырэтхэхъагъэмкълэ» къыталуагъ, къыдгоуцохэзэ сурэтхэр зытырахыгъэх. Дюздже Адыгэ Хасэм ыкли къуаджэм къаглохэрэу нэлэплъ шлухъафтынхэр тичылэ къыфашылгъэх.

Хъаклэмзы Айщэт — Дюздже Адыгэ Хасэм итхъамат:

— Хъаклэмзые чылитлур зыклэтхэгъэ тхыллым фэдэм адрэ къуаджэхэри клат-хэхэмэ дэгъу хъунэу сэлъытэ. Ащ шлуа-гъэу хэлпыр тлъэгъугъэ. Тикълэцылкълухэр мэфэ заулам дэгъоу зэгурылугъэх. Ар шъхъалэ.

Зэкълэушныгъэм итамыгъэу, лъэныкъуи-тлэм зэрэзэдэтшъагъэу, тиныбжыкълэхэр зэхэтщэщтых. Тыркуе Хъаклэмзые иклэ-лаклэхэр къэкълорэ илэсым джы Адыге-им къеблэгъэщтых. Нэку-нэпсэу, ерагъэу зэкълэрытчыжыгъэ ныбжыкълэхэр джы къыщегъэжыагъэу а мафэм ежэх. Ары Хъаклэмзыитлэм язэдэлэжъыныгъэ ипшъэ-рылъ шъхъалэри: лъужыкълэхэр зэрэшлэн-хэр, шлу зэрэлъэгъунхэр, зэлпыкълонхэр, адыгэм инеуш агъэпсыныр ары. Ащыгъ-ум лъэпкъыр зэбгырыдзыгъэми, зэлэблэ-гъэщт.

Гушылэуж

Тыркуе Хъаклэмзые тыклонимкълэ Ко-щхъэблэ район администрацием, куль-турэмкълэ Гъэлорышлэплэм, район Адыгэ Хасэм, ныбжыкълэхэм янэ-ятэхэм яшлуа-гъэ къэкълуагъ. Ащ фэшл купым хэтыгъэ-хэм ацлэкълэ «тхъашъуегъэпсэу» ятло тшлоигъу.

АНЦОКЪО Ирин.

Сурэтхэр: авторым ихъарзынэщ.

Тарихъым щыщ адыгэ къужьыр

Адыгэ къужьым и Мафэ Мыекьопэ районим изыгъэпсэфыплэу псыкъефэхыплэу Рыфабгъо щыкӀуагъ.

Къужьым и Мафэ изэхэщэн икӀэщакӀоу компаниеу «Руфа-тур» ипашэщыгъэу, этнотуризмэм тишӀолыӀыр зыщиушӀомбгъуным ишӀыпкӀэу дэлажэщыгъэр Бибэ Мурат. Джи ишӀхыгъусэу Нуретрэ ыпхуэхуэ Заремэрэ Анерэ а лофыр лъагъэуатэ.

МэфэкӀыр гъэшӀэгъонэу зэхашагъ. Луашхъэм тет къужь хатэм шӀоигъоныгъэ зилэхэр дэкӀолягъэх. ШӀолыӀыр зэфэшхыафхэм: Адыгеим, КъБР-м, КъЧР-м, Тыркуем, Шалсыгъэ ыкӀи Ставропольскэ краим къарыкӀыгъэ гъэпсэфакӀохэр лофтхъабзэм къекӀоллагъэх. Адыгэ шэн-хабзэхэр къэлэтыжыгъэнхэм фытегъэлсыхъэ гъэ ныбжыкӀэ лагерэу «Адыгэ хабз» зыфилорэм щылэ студентхэр ащ хэлэжыагъэх.

Адыгэ лъэпкӀым ишэн-хабзэхэм, икультурэ, илэпкӀэ шхынхэм, адыгэ къужьым итарихъ нэлуасэ афэхыгъэх.

Рыфабгъо ипсыкъефэххэр къызщэжыэрэ бгышхъэм узыдэкӀуаекӀэ, ижырэ адыгэ къужьэе чыгъ зэмылӀэужыгъоу 20 фэдиз олъэгъу. Анахыжыым ильэс 220-рэ ыныбжыу мэфэкӀым изэхэщакӀохэм хагъэунэфыкӀыгъ. Купым зекӀозещэу Олеся Гординар фэхыгъ. Рыфабгъо тарихъэу пылпыр ащ къылоагъ.

— Адыгеим ичӀыопс идэхагъэ, икӀушхыэхэм ялъэагъэ, кӀушхыэхыгъэм ятарихъ, ипсыхӀо жынчхэм яхышхъэ тиныбжыкӀэхэм ядгъэшӀыӀыр типшӀэрылӀ шхыа! Адыгэмэ лӀэшӀэгъубэмэ къызэтырагъэнэжыгъэ къужьым ишхышхъэ нэлуасэ фэтшӀыщтых, — **къылуагъ илъэситӀу хуэгъэу мы лофшӀэныр зыгъэцӀкӀэрэ Олеся Гординам.**

ЗекӀо купэу луашхъэм дэкӀолягъэхэм къужьэу къыпытэкӀуэгъэхэр къашыпыгъ. Адыгэ пщынэм ыкӀи шыкӀэпщынэм лъэпкӀэ мэкъамэхэр къарагъэлуагъ. Къужь чыгъхатэм ычӀэгъ ныбжыкӀэхэр къыщышхуагъэх.

Купым изэхэщакӀохэм ащыщ Мыекьопэ политехническэ колледжым икӀэлэегъаджэу Къудаикъо Нурит. Ижырэ адыгэ чыгъхатэхэм якъэухъумэн, адыгэ

пхъэшхъэ-мышхъэ чыгъхэм якъэгъэкӀын ар пылъ.

— Адыгэ къужь чыгъыр лъэпкӀэ культурэм пытэу хэуцагъ. Сенэгуе ныбжыкӀэхэм апэрэу къужь зэмылӀэужыгъоу щылэхэм ацӀэхэр зэхыхыгъэкӀэ. Бибэ Мурат нелэ къытхэмтыжыми, ильэс 13 хуэгъэу зэхыщэгъэ лофтхъабзэхэр мэлэжхъэ. Мыщ фэдэ зэхыхыэхэм тилъэпкӀэ елэты, егъашӀо, тилӀэужхэр зэрэпхых. Адыгэ къужьым ихыа-тыркӀэ адыгэу дунаим тетхэр нэлуасэ зэфэхыу, — **къылуагъ Къудаикъо Нурит.**

АКъУ-м икӀэлэегъаджэу Аульэ Асиет зэхыхыэм хэлэжыагъ, Адыгеим чыгъхатэу шагъэтӀысхыэхэрэм якъэбар зекӀохэм къафило-тагъ.

— Адыгэ чыгъ лъэпкӀхэр зэмылӀэужыгъох. ХэкӀу-хыахыным ищынагъо зышхыарыт лъэпкӀхэм якъы-зетегъэнэжыын тиеджапӀэ дэлажхъэ. Лофтхъабзэу «Черкесские сады» зыфилорэм къыдыхэлъытагъэу, къуаджэу Джыракъые чыгъи 160-рэ дгъэтӀысхыагъ. Ащ тыкӀышхымыуцоу, тилофшӀэнкӀэ типшӀэрылӀхэр тапэкӀи дгъэцӀкӀэ-щтых, — **къылуагъ Аульэ Асиет.**

— Черкес чыгъхатэхэр анахыжыхэм ащыщых. Адыгэхэр ячӀыгу дахэу, кӀэракӀэу щытыным сыдигъокӀи пылгыгъэх, емы-зэщыжыхэу ащ лоф дашӀэщыгъ ыкӀи а шэнышӀур лӀэужхэм зэлэпахызэ къызэтырагъэнагъ. Джи ар лъыдгъэклотэн амал тилэ зэрэхыгъэм тырэгъушх, — **къылуагъ Хужь Умар, КъЧР-м къыкӀыгъэ зекӀо ныбжыкӀэм.**

ЗекӀом хэлэжыагъэхэм ыкӀи мэфэкӀым ихыакӀэхэм зэхэщакӀохэм щэджэгъуашхэ арагъэшӀыгъ, къужьыпс лӀшӀур апагъохыгъ, къужьым хэшӀыкӀыгъэ шхыныгъо зэфэшхыафхэмкӀэ хыакӀэхэр агъэшӀуагъэх.

Творческэ купэу «Ошъадэм» программэ дахэ къытыгъ.

Къужь зыдэлэ хыалыжыо нахыбэу зышхышхушхытӀмкӀэ ныбжыкӀэхэр зэнэкъокӀыгъэх. Къэрэщэе-Черкесым къыкӀыгъэ

студентэу Нэгые Анзор такыкӀытӀлӀм хыалыжыуитӀу ышхышхугъ ыкӀи текӀоныгъэ къыдыхыгъ. Къужь дэлэу хыахыалыжыо-шхор ащ фагъэшхыагъ.

Темыр Кавказым итарихъ анахъ гъэшӀэгъонэу къыхафэхэрэм ащыщ адыгэ (черкес) чыгъхатэхэр ыкӀи Адыгеим ибаиныгъэхэм ахэр ахалытэх. Тятэжы пашхэхэм чыгъ къэгъэкӀыныр якӀэсагъ. Ахэм яшӀуагъэкӀэ тимэзхэр къужьхэмкӀэ джынэс баих. Анахыу къагъэкӀышхыгъэхэм ащыщ «черкес къужь» зыфалорэр. ИжыкӀэ къыщэгъэжыагъэу ар адыгэхэм чыгъ мафэу, шӀур къызыдыхыу алытэ-щтыгъ. Сабыи къызафэхыкӀэ, къужь чыгъыр агъэтӀысхыщтыгъ. Къужьэяпхэр адыгэхэм агъэстыщтыгъэп, лэмэ-псымэхэр хашӀыкӀышхыгъэх. Пхъэм теплъэ дахэ ил, хашӀыкӀырэ пкӀыгъо зэщымышхэр пытэх.

Рыфабгъо илуашхъэ къыщыпкӀухыэ хуэмэ, анахыу уналэ зытебдзэрэр адыгэ къужь зэхэгъэкӀыхыагъэхэу ащ тетхэр ары. Ахэм къапыкӀэрэ пхъэшхъэ-мышхыэхэр лӀшӀу, псыбэ аклэт, мэ лӀшӀу къапехы. Ау ахэм уафэсакӀын, уалы-плӀэн фæе. Тимэзхэм ахэр ау сыдми къахэхуагъэхэп. КӀушхыэхыбэм адыгэ къужьыр къызэрашхыкӀырэм шъэфэу хэлпыр зэпхыгъэр лӀэшӀэгъу пчъагъэхэм адыгэхэр ахэм зэрадзекӀогъэхэ шыкӀлэр ары. Ахэм чыгъхэр раупкӀышхыгъэхэп, къагъэгъунащыгъэх, афэсакӀышхыгъэх. Чыгъ цыкӀоу агъэтӀысхыагъэхэм къужьхэм якъутамэхэр ахагъэкӀыхыщтыгъэх.

Къужь лъэпкӀхэр

Къужьыр — цыфхэм анахъ якӀэсэ пхъэшхъэ-мышхыэм ащыщ, ар илӀшӀу-гъэкӀэ зыми ебгъэпшӀэнэп.

ЗекӀэмкӀи ижырэ адыгэ къужь лъэпкӀэ 40 фэдиз нэж-лужхэм игугъу къашыжы.

ГушӀлэм пае, **алэнкӀужь** — къуаджэхэу Къэлэж ыкӀи ХъаджыкӀо уащылокӀэ, гъэмэфэ-бжыхъэ лъэпкӀэ, ин дэдэп, уцышӀо, зы лъэныкъомкӀэ шхыа-плӀы, лӀшӀу, псышхо кӀэт, ыкуцӀ фыжы, шӀуцӀэ хуэрэп. Ау бацэрэ зыщылӀкӀэ, шоколадым ышӀо къеубыты, бэрэ щылыр-рэп, мэкӀоды.

Къужьырыс — Псыбэрэ Пэнэжыы-къуаерэ уащылокӀэ, бжыхъэ кӀэсэ лъэпкӀэ, мэ лӀшӀу пехы, ин дэдэп, псышхо кӀэт, къызытӀыргъокӀэ, ыкуцӀ шӀуцӀэ хуэрэп, чыгым пхъэшхъэ-мышхыу бэ къытыр-рэп.

КъужьпэкӀых — къуаджэхэу Шхыа-фит, Къэлэж, ХъаджыкӀо къащэкӀы, бжыхъэ лъэпкӀэ, итеплӀэкӀэ лӀулахъ, бэрэ щылын ылъэкӀышт, ыкуцӀ нэгъыф, лӀшӀу, псышхо кӀэт, чыгым бэу къыпекӀэ, уукӀэрыпхыуанэу щытэл.

КъужьщӀэпаст — къуаджэхэу Псыбэ, ШэхэкӀэишх, Къэлэж ыкӀи ХъаджыкӀо уащылокӀэ, гъэмэфэ-бжыхъэ лъэпкӀэ, къужьыр ины, уцышӀо, чыгым къызыпы-зыкӀэ, зэгоуты, бэрэ щылыррэп.

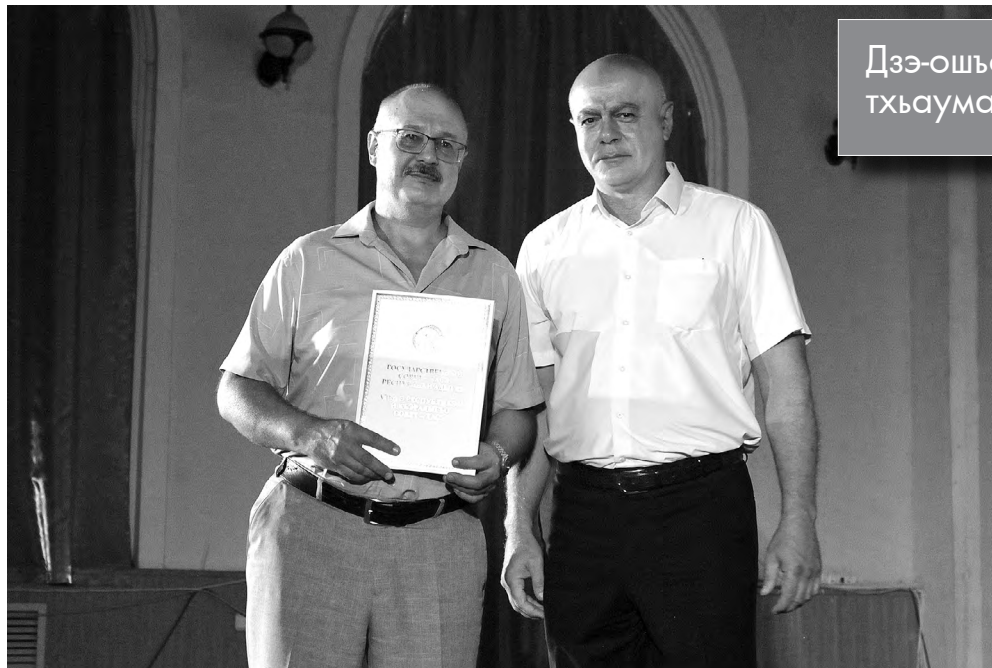
Хуэгъэ-шӀэгъэ гъэнэфагъэхэм япхыгъэ зекӀоныр тишӀолыӀр къэкӀорэ зекӀо пчъа-гъэхэм ахэзыгъахыэхэрэм ащыщ. Мэфэпчым хэт мэфэкӀхуэ лъэпкӀэ нэшанэ зилэхэр бэмэ шӀу алыгъуэгъэх. Ахэм зыкӀэ ащыщ цыфыбэ зыхэлэжыэрэ лофтхъабзэу къужьым и Мафэ епхыгъэу зэхашэрэр.

ЛЪЭПШЫКӀО Фатим.

Сурэтхэр: ЛӀунэе Азэмат.

Аэроклубыр кызызэлуахыгъэр ильэс 90-рэ хьугъэ

Дээ-ошьюгу кӱачӱхэм я Мафэ ильэс кӱэс шышъхьӱм ияцэнэрэ тхьаумафэ зэрэ Урысыеу шыхагъэунэфыкы.

Мыгъэ мы мафэклымрэ ДОСААФ-м и Мыеклопэ авиацие-спорт клубэу Михаил Громовым ыццэ зыхьырэр зызэхашагъэр ылъэс 90-рэ зэрэхурэмрэ зтефэх. Къэ-логъэн фае авиацием илофышлэхэм — летикихэм, авиатехникхэм, планистикхэм, парашютистикхэм ягъэхъазырынклэ мы аэроклубым мэханэшхо зэрилэр.

Гьогоу кьыкIугъэр

Аэроклубым ипашэу Евгений Антошкиным кызыэриотагэмкIэ, Советскэ Союзым и Лыхъужэу, летчикэу Михаил Громыр кIэщакIо зэрэфэхъугэм тетэу 1934-рэ ил'эсым аэроклубыр зэхашагъ.

— 1934-рэ ильэсым ишышхьэу Михаил Громоыр Шьачэ кыбыбыки. Мыекьуапэ кьэбыбыгь. Дахэу кьэлэдэхэр ащ пэгьокьыгъэх. Джачыгъум авиационнэ клуб Мыекьуапэ шьыцэхэцэгъэным игупшысэ ащ кьахильхьэгъагь. Ильэсым ыкIэ ехьулэу хэкум иадминистрации Михаил Громовым ыцIэ организацием фэусыгъэну игьо ыльэгъугъагь. А лъэхъаным советскэ летчикым шлухъафтынэу апэрэ самолетыр аэроklubым кьыритыгъагь, — кьыIотагь Евгений Антошкиным.

1936-рэ ильэсым нэбгырэ 29-рэ хуэрэ апэрэ курсантхэм еджэныр кѳаухыгъ. Хэгъэгу зѳошхом ыпэкIэ Адыгеим икIалэхэмрэ ипшъашъэхэмрэ ащыщхэр аэроклубым щеджагъэх. Хэгъэгу зѳошхор кѳемыжъэзэ Мыекъопэ аэроклубым летчик 600-м ехуэ, техникескэ специалист 1200-рэ, парашютист 300, летчик-инструктор 200 кышагъэхъазырыгъагъ.

Хэгъэгү ззошхом ыуж Мыекъопэ аэроklubым гупчэ планернэ клуб шыцэхащэгъ. 1969-рэ илъэсым а клубыр кълэу Орел ахьыжыгъ. 1979-рэ илъэсым Мыекъуапэ парашют секция кышыцэлэуахыгъ. Гурыт еджаплэхэр къэзыуыхыгэхэм мэзишым кыкълочл аэроklubым зыцагъа-сэштыгъ.

— Зэхвokyныгээхэм ялъэхъян Мые-
кoпэ авиацие-спорт клубыр зэхагъя-
кыжыыг. Ащ июфшэн зыпкы изыгъяу-
цожыгээр Юрий Солдатовыр ары.
2011-рэ ильэсэм илонгыо цегэжэа—
гъяу ащ клубым пэцэныгээ дызэрихъя
хьугъя. Пэцэм аэродрoмзэ Октябрьскэр
зыпкы риггъяуцожыыг. Авиациер шу
зыльэггүрэ нэггырабэмэ аэрoклубыр
кыаухыг, — кылыаг Евгений Антош-
кыным.

Евгений Антошкиныр аэроklubым ипашэ зыхъугъэр 2015-рэ илъэсыр ары. Ащ ыпэкӀэ илъэс 40-м ехъурэ loф ышла-гъэу шытыгъ.

— Техникэр жьы дэдэ хьугъагъэ, ар

гэцэкжэжын фэягэ, лицензиём плальэу илэр икыггаг, лэпэлэсэнэгэшхо зыхэлэ юфышлэхэр ящыклэггагэх. Ищыклэггэ юфыггохэр зызэшлотэхыхэм, аэроклубым илохэр зэпыфэхэ хужыгыгэ. 2015-рэ ильэсым парашюткэ кыпклэхыхэу раггэжэжыгыг, 2016-рэ ильэсым авиацие юфшлэныр зыпкэ раггэуцожыгыг. Джащыггум Урысыем зыкээуухумэжыныным-клэ и Министерствэ пае парашютист-десантниках дгэхэазырхэу туюблэггаг, — кылуагэ аэроклубым ипашэ.

Ылуыккэ Мыеккөлэ аэроклубым грант
лэпылэгу кызыратым, пилотхэр зэрымыс
авиамоделнэ спортым изегъэушъомб-
гъуни ыуж ихьагъэх.

Хэбзэшлүхэр льагъякIуатэхээ

ДОСААФ-м и Мыкьолэ авиацие-спорт клубу Михаил Громовым ыцэ зыхырэм ия 90-рэ илэс ихэгэунуфкылын тегъ-псыхыгэ юфтхыабэс хэлэжыагъс АР-м и Къаралыгъо Совет – Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу, хэушъхьафкылыгъэ дзэ операцияс иветеранхэм яассоциацияс ипашэу, Урысыем и Лыхъужьэу Цэй Эдуард, мыкьолэ администрацием иотделзу политическэ партиехэмрэ общественнэ объединениехэмрэ зэдэлэжъэныгъэ адызилэм ипашэу Владимир Алтуниныр, ветеранхэм яреспубликэ Совет итхьаматэ

игуадзэу Иван Бормотовыр, ветеранхэр, общественнэ организациехэм ялыкдохэр, аэроклубыр кээзыухыгъэхэр.

— Хэгъэгү зоошом ылккэ аэро клуб
зыщызэхашцгэ кылэм тызэрэщыпсэурэм
тырыгушон фае. Курсантыбэ ащ кы-
члэккыг, ащыщхэм СССР-м иапшээрэ
кээралыгьо тынхэр кьафагэшьошагъэх.

агъялорышлэхэ зэрэхуугээр тигуал. Ныб-
жыкылэхэм хуушхьяфыкыгээ дээ опера-
цием аш фэдэ пкыгыгхохэр шагъэфедэхэ-
зэ, пшээрлышыхохэр дэгъюо агъэцаклэх,
— кылуагь АР-м и Къэралыгьо Совет
— **Хасэм и Тхьаматэ игуадзэ.**

Цэй Эдуард республикэм и Лышхъэу
Къумпыл Мурат ирээныгъэ тхылхэр
аэроклубыр къэзыхуыгъэхэм аышхэм
арытжыгъэх. Авиацием иветеранху
Юрий Крымовым, Владимир Киторовым,
Татьяна Чепруновам ащ фэдэ тхылхэр
афагъэшшоагъэх. Джащ фэдэу АР-м и
Къэралыгъо Совет – Хасэм ирээныгъэ
тхылхэр Виталий Гончаровым, Александр
Прохоровым, Владимир Лукьянскэм,
Юрий Филюшкиным арытжыгъэх.

Мыекьопэ аэроклубым ипашэз Евгений Антошкиным Цэй Эдуард медалэу «Мыекьопэ аэроклубыр зызэхашагьэр илъэс 90-рэ хьугъэ» зыфилорэр къыритыгъ.

— Дээ кылыккыум сымыкюэз, 1984-рэ илээсэм Мыекыуапэ апэрэу парашюткэ сыйкыщепкэхыгыагы. Медальыр кыызэрэс-фагыэшшошагыэр лъэшэу сигуап! — **КЫ-ЛҮАГЫ ЦЭЙ ЭДУАРД.**

Мыекыуагэ имэрэу Геннадий Митрофановым ыцлэкэ кэлэ администрацием илыклоу Владимир Алтуниныр юфтхьабзэм кышыгушылагэ.

— Аэроklubым ипшээрлхэр дэгюу
ыгъэцаклээ кырыклуагъ. Хэгъэгу зео-
схом илэхъан Мыекъопэ аэроklubыр
кээзылхыгъэхэм лыхъужныгъэ ахэлъэу
япшээрлх агъэцэклагъ, нэмыц-фашист
техаклохэм ячлыгу гупсэ шаухумагъ.
Джыхэдэм аэроklubым патриотическэ
луныгъэмклэ ныбжьыклэхэм лфхъэбза-
бэ щадызрахъэ. Клубым къеклуалэхэрэр
авиациемклэ шлэныгъэхэр зэрэзрагъэ-
гъотырэм нэмыклэу спартакиадэхэми
ахэлажьэх, Адыгэ Республикэм ичлплэ-
хэу лыхъужныгъэ зыщызэрахагъэхэм
асщэлъ, лыхъужныгъэм идесэхэм ыкл
патриотическэ нэшанэ зилэ нэмыкл лф-
хъабзэхэм ахэлажьэх. Псауныгъэ пытэ,
щылэклэ-псэуклэ дэгюу шъуилэнэу, шъуи-
сэнэхъатклэ гъэхэгъэшхохэр шъушлынэу
сышъуфэлъало, — кылуагъ къэлэ адми-
нистрацием илыклоу Владимир Алту-
ниным.

Залулэр зэхэзышагьэхэмрэ хьаклэхэмрэ
апашьхьэ творческэ объединение «Веч-
ный огонь» ипашэу Вадим Хабибулли-
нымрэ адыгэ къашьохэр къэзышырэ
Мыекьопэ ансамблэу «Мыекьуапэ инэ-
фильэхэр» зыфилорэмрэ зыкьышагьэлъэ-
гьуагь.

Александра БАЛАБАСЬ.

Дзюдо

Анахь лъэшхэр къэнэфагъэх

ДзюдомкIэ Континентальнэ лигэм ифинал ихьагъэх клубхэу «Локомотив-Грин Хилл» ыкIи «Ахмат» зыфилохэрэр.

Мыщ фэдэ зэфэхьысыжь фэ-хьугь Олимпийскэ чемпионэу Мудрэнэ Беслан и Кубок икы-дэхын фэгъэхьыгъэ зэнэкьокъоу Мыекъуапэ щыкIуагъэм. Турнирым дивизионэу «Кавказым» хэтхэм зышаушэтыгъ.

Налщык ыкIи Грознэр къэзыгъэ-лъэгъогъэ финалистхэм анэмыкIэу зэнэкьокъум хэлэжьагъэх «ДзюдомкIэ Мыекъопэ еджапIэр» (Мыекъуапэ), «Эдельвейс» (Грознэр), «Жемчужина» (Шъачэ), «Чингиз» (Назрань), «Вудглейд» (Каспийск) ыкIи «Кано» (Баку).

АР-м иминистрэхэм я Кабинет и Тхьаматэ игуадзэу Виктор Орловыр турнирым ыкызылэхын фэгъэхьыгъэ мэфэкI зэхэхэм кышшыгушылэагъ ыкIи Адыгейм и Лышхыгъэ ыцIэкIэ ащ хэлэжъэхэрэм шлуфэс къарихыгъ.

— Дзюдом зищылэныгъэ гъогу езыхыгъэхэм ыкIи мы спорт лъэпкьыр зыгу рыхьыхэрэм Мыекъопэ еджапIэм ыкIи ар зыгъэ-псыгъэ Кобл Якъубэ дэгъу дэдэу афэнэлуасэх. Дзюдом хэхьоныгъэ ышлынэм тренер Iэпэласэм илахьышхо зэрэхэлъыр Урысыеми,

IэкIыб къэралыгъохэми ащызэ-лъашIэ, ащ лъытэныгъэшхо фашIы, — кыIуагъ Виктор Орловым.

Купхэм язэнэкьокъу изэфэхьы-сыжхэмкIэ, Мыекъуапэ иллыкIохэм аужырэ, япллэнэрэ чIыпIэр аубытыгъ. Ахэр Азербайджан идзюдоистхэм 3:2-у атекIуагъэх. Ау етIанэ клубхэу «Ахматыр» «Чингизымыр» нахь лъэшыгъэх. «Кано» зыфилохэр Ингушетием иклуб 3:0-у кышлуихыгъ ыкIи финалныкIом ихьагъ. «Ахматыр» «Локомотивымыр» язэлукIэгъу-хэр къахыгъэх ыкIи финалым ихьагъэх. Грозненцэхэр Каспийскэ икомандэ 3:1-у текIуагъэх, Налщык иллыкIохэр Баку къэзы-гъэлэгъуагъэхэм анахь лъэшы-гъэх, пчъагъэр — 3:1.

Финал зэлукIэгъур гъэшлэгъонэу кIуагъэ ыкIи дунэе зэнэкьокъухэм яшапхъэхэм адиштагъ. «Локомотивым» апэрэ очко кыфэзыхы-гъэр Таулан Байсиевыр ары, ар Турпал Тепкаевым нахь лъэшыгъ. Килограмм 90-м нэс къэзыщэ-чыхэрэм якуп щыбэнэгъэ Мансур Лорсановыр Абзэз Астемир текIуагъ ыкIи пчъагъэр зэфэдиз ышлыгъ. «Ахматыр» ыпэ ригъэ-шъыгъ Тамерлан Башаевым, ар Билал Нияз нахь лъэшыгъ. Мыщ кыкIэлъыкIорэ зэлукIэгъум ду-наим ичемпионат хагъэунэфы-кIырэ чIыпIэ кышшызэхыгъэ Якуб Шамиловымыр Мысыр Ис-

махылрэ щызэбэныгъэх. Грознэм иллыкIо шъобж тешагъэ зэрэхъу-гъэм кыыхэкIэу «Локомотивым» идзюдоист теклоныгъэр кыди-хыгъ. Финалым иаужырэ зэлукIэгъу мы клубым иллыкIоу Мухамед Алоевыр Сайхан Шабихановым текIуагъ ыкIи командэм апэрэ чIыпIэр кыфыхыгъ.

— Мы спорт лъэпкьыр зыгу рыхьыхэрэм турнирыр ашлогъэ-шлэгъон зэрэхъугъэр лъэшэу си-гуапэ. ЗэкIэми дэгъоу ашIэ ди-визионэу «Кавказым» хэхьэрэ командэхэр дзюдоист лъэшхэм

кыызэрагъэлагъохэрэр. Анахъу къахэзгъэщымэ сшIоигъу Якуб Шамиловыр, ар теклоныгъэм зэрэфэбэнагъэр ныбжьыкIэхэмкIэ щысэтэхыпI, — кыIуагъ олим-пийскэ чемпионэу Мудрэнэ Беслан.

ДзюдомкIэ Континентальнэ лигэм иедзыгъо шъхьалэ хэлэ-жъэнхэу фитыныгъэ кыдахыгъ «Локомотивымыр» «Ахматыр»». Ахэр яжэщтых дивизионхэу «Кьокыплэ», «Гупчэ» ыкIи «Динамо» зыфилохэрэм теклоныгъэхэр къа-щызэзыхыштхэм.

Физкультурникым и Маф

Республикэм зэрифэшъуашэу щырагъэкIокIыгъ

Физкультурникым и Мафэ фэгъэхьыгъэ мэфэкI Иофтхьабзэхэр Адыгейм имуниципалитетхэм зэкIэми ащыкIуагъэх.

Ау анахь цыфыбэ зыхэлэжъагъэхэр Мыекъуапэрэ Красногвардейскэ районымыр ащырекIокIыгъэхэр ары.

Красногвардейскэ районым футболмыкIэ, шахматхэмкIэ, теннис цы-кIумкIэ щызэнэкьокъугъэх, зыныбж хэклотагъэхэм ыкIи сэкъатныгъэ зи-лэхэм я Спартакиадэ, нэмыкI Иофтхьабзэхэр щызэхашагъэх. Район адми-нистрацием ипащэ шьолъыр, муниципальнэ мэхьанэ зиIэ тынхэр спорт-смен ыкIи тренер анахь дэгъухэм афигъэшъошагъэх.

КытIкIэхухэрэ лIэужхэм хэхьо-ныгъэ ашлынэм Иоф дэзышIэрэ ыкIи спортым ыльэныкIокIэ гъэхъэгъэшлу

зиIэ нэбгырэ 20 фэдизмэ республикэм икьэлэ шъхьалэ щафэгъушлуагъэх. Ахэм къалэжъыгъэ щытхэу ыкIи рэзэныгъэ тхылъхэр, нэмыкI тынхэр язытыжы-гъэхэр Мыекъуапэ имэрэу Геннадий Митрофановыр, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Шэуджэн Тембот ыкIи народнэ депутатхэм я Совет итхьаматэ игуадзэу Мекерэ Светланэ. Джащ фэдэу физкуль-турэ-спорт комплексэу «ИофшIэным ыкIи зыкъэухъумэжыным сафэхьа-зыр» зыфилохэм ибгъэхалъхьэхэр Адыгейм иныбжьыкIэ 18-мэ афагъэ-шъошагъэх. ФутболмыкIэ, волейбо-лымкIэ, шахматхэмкIэ ыкIи тенни-сымкIэ зэнэкьокъухэр Мыекъуапэ щыкIуагъэх.

Къатхэхэрэм яшIошIрэ редакцием иепллыкIэхэмрэ зэтемыфэнхэ альэкIышт.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр БЗЭШУ Асхьад.

Зэхэзышагъэр ыкIи кыдззы-гъэкIырэр:

АР-м лъэпкь Иофхэм-кIэ, IэкIыб къэралхэм ащышсэурэ тилъэпкъэ-гъухэм адырIэ зэпхы-ныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм инамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекъуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщылэр:

385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаIыхырэр А4-кIэ заджэхэрэ тхьапэхэу зипчъагъэкIэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахь цIыкIунэу щытэп. Мы шапхъэ-хэм адимыштэрэ тхыгъэхэр редакцием зэкIэгъэкIожьых.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зышаушыхьатыгъэр:
УФ-м хэутын ИофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIоры-шIапIэ, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр

4496
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1353

Хэутыным узшыкIэтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр
18.00
ЗышыкIэтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьалэр
МэшлIэкъо С. А.

Редактор шъхьалэм
игуадзэр
Тэу З. Дз.

ПшъэдэкIыжь
зыхьырэ
секретарыр
ЖакIэмыкьо А. З.